

ВІЛЬНИЙ ЧАС СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЧАСУ.

Тетяна Курчаба, Лідія Тимошенко, Роксолана Олійник

Львівський державний університет фізичної культури

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Час – істотний фактор життя людини. Вперше час як соціальна цінність постає в економічних теоріях XIX ст. Перші дослідження вільного часу зосереджувалися на його структурі, яку можна було описати, зробивши відповідні висновки, за допомогою усталених кількісних методів, які на той час використовувалися у різноманітних економічних та емпіричних соціологічних дослідженнях. Найвідоміші дослідники проблем вільного часу – Ж. Фурастьє, Ж. Дюмазедьє (Франція), К. Робертс, С. Паркер (Великобританія), М. Каплан, Дж. Робінсон (США).

Сьогодні різко посилилася увага до проблем вільного часу, що зумовлено насамперед підвищенням його ролі в житті людини і суспільства. Вільний час розглядається як соціальна цінність, як важливий чинник всебічного розвитку людини, її потреб, інтересів, нахилів. Вільний час безпосередньо впливає на вирішення важливих для всього людства проблем: екологічних (охорона та відновлення природного середовища), медико-соціальних (подовження тривалості людського життя, поліпшення самопочуття населення, якості життя). Все це привертає увагу до проблем вільного часу не тільки вчених різних галузей (соціологів, економістів, психологів, демографів), а й широких верств населення.

В Україні проблеми вільного часу вивчають В. Піча, Т. Старченко, І. Пустельник, Н. Черниш, А. Вишняк, М. Чурилов, С. Макеєв, Є. Головаха, Н. Паніна та ін.

Соціальний час охоплює дві основні сфери життя людини і суспільства – виробничу і невиробничу. Виробничий час є узаконеним обов'язком людини, яка повинна працювати, щоб задовольнити свої потреби.

Однак не меншою цінністю, ніж виробничий, є неробочий час, тобто час за межами праці людини на виробництві чи в організації. Неробочий час поділяється на час, пов'язаний з домашньою працею і по-

бутовими справами, і час, спрямований на задоволення фізіологічних потреб (сон, споживання їжі тощо) та вільний час.

Вільний час – складова соціального часу, звільнена від виробничих та побутових справ, яка охоплює сферу вільної діяльності людини. Необхідно розрізнити вільний час і дозвілля, вільний час і відпочинок. Дозвілля – складова вільного часу, що являє собою сукупність занять, спрямованих на відновлення фізичних, розумових і психічних сил людини. Поняття «відпочинок» ширше, ніж вільний час. До нього належить не лише частина вільного часу (наприклад, пасивний відпочинок), а й деякі складові неробочого часу (сон).

За способом використання вільного часу людей можна поділити на декілька типів, жоден з яких у «чистому» вигляді не існує. Перший тип представлений людьми, які прагнуть у вільний час максимально задовольнити свої духовні потреби у творчості. Другий пов'язаний з пошуком у вільний час насамперед розваг. Третій тип репрезентують люди, які віддають значну частину його домівці, сім'ї, дітям. До четвертого належать люди, які основну частину вільного часу присвячують спорту. Представників п'ятого типу можна назвати активістами: майже весь вільний час вони віддають громадській роботі. Представники шостого типу присвячують його передусім придбанню матеріальних благ. Сьомий тип об'єднує людей, діяльність яких має відверто виражений антигромадський характер. І нарешті, восьмий тип становлять люди, які розглядають вільний час як втечу від життя.

Раціональне використання вільного часу – поєднання видів занять, їх активних і пасивних форм, яке найефективніше впливає на особистість, розвиток її сутності, фізичної, емоційної, інтелектуальної сфер життєдіяльності. Тому важливо знати чинники, які сприяють раціональному використанню вільного часу.

Безумовно, одним з найважливіших є наявність достатньої його кількості. Адже розвиток культурних потреб населення, зростання нервових перевантажень актуалізують потребу збільшення кількості вільного часу. Другий чинник, що впливає на використання вільного часу, – віддаленість житла не тільки від місця роботи, а й від закладів культурного та спортивного призначення. Це збільшує час на всілякі переїзди і значно зменшує фонд вільного часу. Третій чинник пов'язаний із соціально-психологічними особливостями людини, її суб'єктивною

готовністю до проведення вільного часу, вміння поєднувати активні й пасивні форми споживання духовних цінностей, прагнення до спілкування тощо.

Серйозною проблемою є вільний час молоді, оскільки кризу переживає уся система, пов'язана з інфраструктурою молодіжного вільного часу. Тому мета дослідження: розкрити та обґрунтувати особливості проведення вільного часу студентами факультету ЗЛіТ ЛДУФК.

Завдання дослідження: Провести опитування студентів 1 курсу факультету ЗЛіТ; обґрунтувати особливості проведення вільного часу студентами 1 курсу факультету ЗЛіТ.

Об'єкт дослідження: студенти 1 курсу факультету ЗЛіТ.

Предмет дослідження: вільний час студентів факультету ЗЛіТ ЛДУФК.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних та інформаційних джерел, анкетування, методи математичної статистики.

Результати дослідження. У ході дослідження було проведено анкетування студентів 1 і 2 груп факультету здоров'я людини і туризм Львівського державного університету фізичної культури. Усього опитано 61 студент. Серед них 59,4% становлять хлопці та 40,6% дівчат.

На початку дослідження ми намагалися з'ясувати, чи достатньо вільного часу мають студенти. В результаті опитування можна стверджувати, що переважній більшості, а саме 81% опитаних не достатньо вільного часу (рис.1).

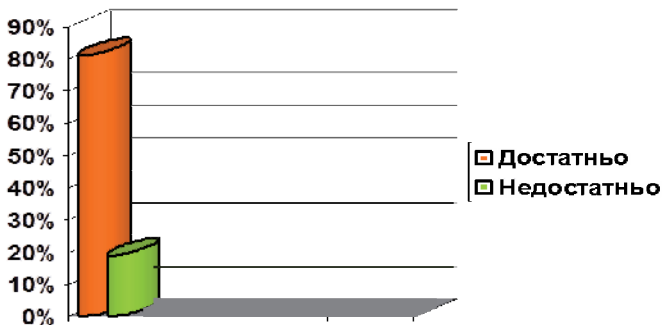

Рис.1. Вільний час у структурі соціального часу студентів 1 курсу

Проблема гостра – брак вільного часу сприяє формуванню втоми, швидкому емоційному та фізичному вигоранню. Можливо, це пов'язано з недостатнім вмінням розподіляти вільний час та ефективно його використовувати. Також з огляду на те, що в опитуванні брали участь першокурсники.

Цікавив нас також режим дня студентів 1 курсу (рис.2).

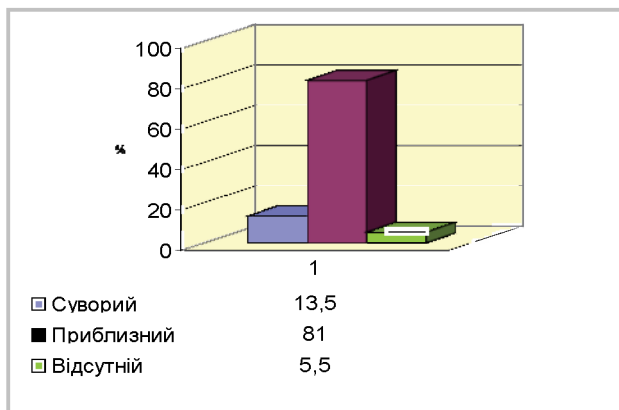

Рис. 2. Режим дня у структурі соціального часу студентів

Переважає більшість студентів – 81 % додержуються приблизного режиму дня, 13.5% живуть у суворому розпорядку дня, і всього лише 5.5% не мають власного розпорядку дня. Від дотримання режиму дня залежить не тільки фізичний стан, а й емоційний. Порушення правильного режиму призводить до дисонансу, поганого самопочуття, депресій і хвороб. Отримані результати є втішними, оскільки лише 5.5% студентів не дотримуються розпорядку.

Нас цікавило питання: скільки часу студенти витрачають на підготовку до занять (рис.3).

З'ясувалось, що 29.7% витрачає близько 1–2 годин та 24.3% 2–3 години. Проте є такі студенти – 13,6%, які присвячують підготовці до занять більше 4 годин.

У структурі вільного часу студентами на домашню працю витрачається не більше 1-2 годин (62.1%), 56.7% юнаків і дівчат витрачають 6–7 годин на сон. Проте 10,8% лише 4–6 годин відпочивають.

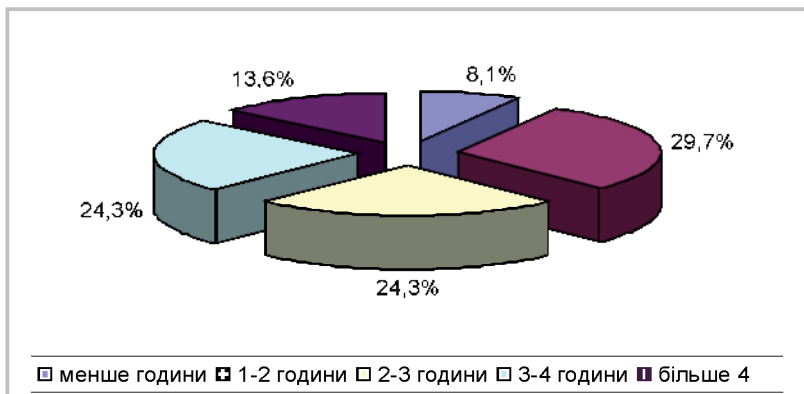

Рис. 3. Використання вільного часу на підготовку до занять

Результати анкетування дають підстави зробити висновок, що часу на саморозвиток та задоволення своїх інтелектуальних та естетичних потреб залишається у 54% 1–2 години та у 24,3 % 2–3 години.

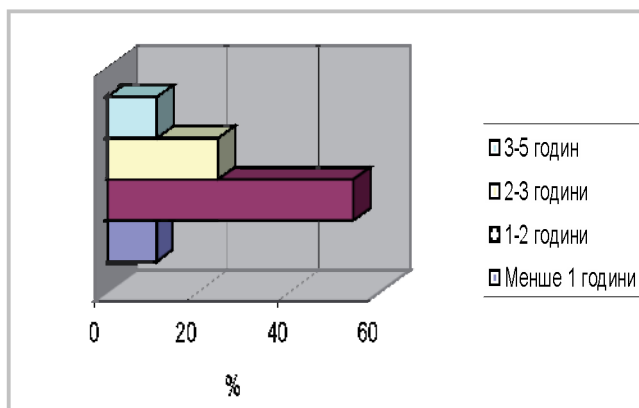

Рис. 4. Вільний час в структурі соціального часу студентів

Серед запропонованих видів діяльностей у вільний час молодь надала перевагу спортивним заняттям (73%), прогулянкам містом (59%), відвідуванню дискотек, кафе (54%), а також комп'ютерним іграм, перегляду інтернет-сайтів (48,6%).

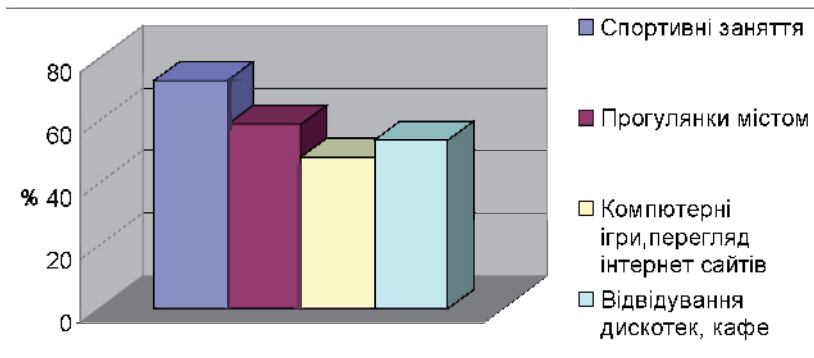

Рис. 5. Пріоритетні види діяльності у вільний час

Отже, більшість опитаної молоді обирає активний спосіб проведення вільного часу, а саме спорт. Оскільки, спорт – це невід’ємна частина життя наших студентів. Безумовно, на пріоритетність видів діяльності впливає і профіль навчального закладу.

В перебігу дослідження нас цікавило соціальне оточення, якому студенти надають перевагу.

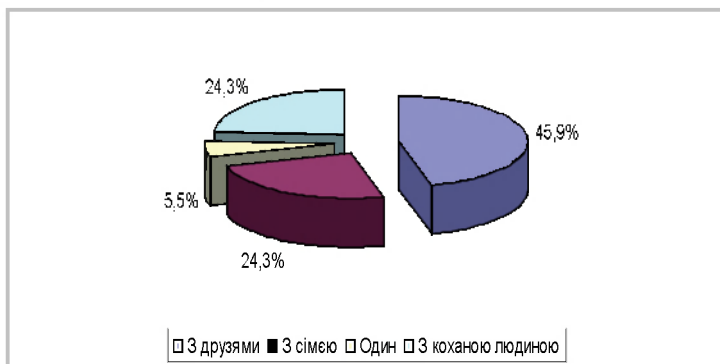

Рис. 6. Соціальне оточення у структурі вільного часу студентів

Переважає більшість проводять вільний час з друзями (45,9%), та коханою людиною (24,3%). Отже, сучасна молодь прагне спілкування. Завдяки якому формується внутрішній світ людини, її свідомість, почуття, знання, життєвий досвід. Лише у спілкуванні з собі подібними людина пізнає найбільші цінності людського життя – дружбу і любов.

Висновок. Встановлено, що студенти 1 курсу факультету ЗЛІТ за способом використання вільного часу є представниками двох типів: другого і четвертого. Тобто, основну частину вільного часу присвячують розвагам і спорту.

Кожна складова часу має своє призначення, соціально-економічний зміст, функції. Суспільство зацікавлене у повній реалізації функцій, в оптимальному використанні фонду часу, раціональному використанні обох складових. Проблема вільного часу в кінцевому підсумку зводиться до проблеми людини її розвитку, тому актуальним у цій сфері є розвиток само менеджменту вільного часу – розробки певних прийомів та методів (технологій) індивідуального освоєння вільного часу, його організації.

Література:

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Р.Арон: пер. з франц. – К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
2. Головатий М.Ф. Соціологія молоді: курс лекцій / М.Ф. Головатий. – К.: МАУП, 2006. – 304 с.
3. Катаєв С.Л. Сучасне українське суспільство: навч. посіб. / С.Л.Катаєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
4. Культура-суспільство-особистість: навч. посіб. / За ред. Л.Скокової. – Ін-т соціології НАН України, 2006. – 396 с.
5. Піча В.М. Соціологія вільного часу. – Львів, 1993.
6. Злобіна О. Суспільна криза і життєві стратегії особистості / О.Злобіна, В.Тихонович. – К.: Стилос, 2001. – 238 с.
7. Соціальний ареал життя особистості / За ред. М.Шульги. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2005. – 400 с.
8. Соціальні виміри суспільства: зб. наук. праць. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2007. – Вип. 10. – 428 с.
9. Соціальні структури і особистість: дослідження Мелвіна Л.Кона і його співпрацівників / Пер. з англ. за наук. ред. В.Хмелька. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2007. – 559 с.
10. Щербина В.М. Образи інформаційного суспільства: Соціологічний вимір культури. – К.: Ін-т соц. та культ. зв'язків ім. св. Княгині Ольги, 2005. – 248 с.